

Leidraad

Inhoudsopgave

Pag.

Inleiding

- 1 Aanleiding
- 1 Status van de Leidraad
- 2 Achtergrond
- 3 Doelstelling

Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

- 3 Cliëntenonderzoek op basis van een risicogeoriënteerde benadering
- 6 PEP
- 7 Introduceren van cliënten
- 7 Uitbesteden
- 7 Melding van ongebruikelijke transacties
- 9 Toezicht
- 9 Bewaartermijn
- 10 Training en opleiding

Sanctiemaatregelen

- 11 Inleiding
- 11 Europese verordeningen
- 12 Sanctiewet 1977
- 13 Regeling Toezicht Sanctiewet 1977
- 15 Toezicht Sanctiemaatregelen
- 16 Meldprocedure
- 16 Rol van het ministerie van Financiën

Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) en Sanctiewet (SW)

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Nederland is in 2010 door het IMF geëvalueerd op naleving van de aanbevelingen van de Financial Action Task Force (FATF) op het gebied van witwasbestrijding en de bestrijding van terrorismefinanciering. Het IMF beveelt onder meer aan om de private sector te voorzien van een nadere leidraad bij de uitvoering van haar (wettelijke) taken op het terrein van de witwasbestrijding en de bestrijding van terrorismefinanciering. Deze leidraad beoogt hierin te voorzien.

Deze algemene leidraad treedt in plaats van eerdere door het Ministerie van Financiën uitgegeven materiaal over de meld- en identificatieplicht (zoals de brochure meldplicht voor grootwaardehandelaren uit 2002 en de brochure meldplicht voor beroepsgroepen uit 2003), tenzij expliciet anders wordt aangegeven. Het Ministerie van Financiën heeft de betrokken toezichthouders gevraagd om ook een specifieke leidraad te ontwikkelen die voor de verschillende instellingen gelden. Dit document heeft betrekking op het algemene gedeelte van de leidraad en moet in samenhang bekeken worden met de specifieke onderdelen die door de verschillende betrokken toezichthouders gepubliceerd zullen worden. De diverse beroepsorganisaties van de instellingen die onder het WWFT toezicht vallen hebben sinds de invoering van de WWFT zelf richtsnoeren opgesteld, deze blijven actueel en zijn waar nodig aangevuld.

1.2 Status van de leidraad

Deze leidraad is geen juridisch bindend document, maar beoogt een handreiking te geven aan instellingen hoe zij de wettelijke verplichtingen in het kader van witwasbestrijding en het tegengaan van terrorismefinanciering in de praktijk kunnen uitleggen en toepassen. Dit document verduidelijkt daarom de verschillende verplichtingen uit de WWFT en de Sanctiewet 1977 en biedt handvatten voor de implementatie van deze verplichtingen. Daarnaast zal deze leidraad periodiek kritisch tegen het licht gehouden worden en waar nodig geactualiseerd en/of aangevuld worden.

1.3 Achtergrond

De aanpak van witwassen is van groot belang voor een stabiel en integer financieel stelsel en voor een effectieve bestrijding van allerlei vormen van ernstige criminaliteit. Het versluieren van de criminele herkomst van opbrengsten van misdrijven stelt daders van deze misdrijven immers in staat om buiten het bereik van opsporingsinstanties te blijven en ongestoord van het vergaarde vermogen te genieten. Het opgebouwde vermogen biedt hen tevens de gelegenheid om posities te verwerven in bonafide ondernemingen. Het is daarom van groot belang dat de kanalen waarlangs het witwasproces zich kan voltrekken worden beschermd tegen misbruik voor criminele doeleinden. Dit geschiedt onder andere door het creëren van transparantie in het financiële stelsel, het verrichten van gedegen cliëntenonderzoek en het melden van ongebruikelijke transacties. Dergelijke maatregelen bemoeilijken de toegang van crimineel geld tot het financiële stelsel en laten sporen achter die waardevolle aanknopingspunten zijn voor een eventueel opsporingsonderzoek.

De Nederlandse wetgeving ter voorkoming van witwassen en terrorisme financiering (WWFT) is gebaseerd op de standaarden die de Financial Action Task Force¹ (FATF) heeft opgesteld. De FATF is tezamen met het wereldwijde stelsel van regionale organisaties een internationaal samenwerkingsverband van meer dan 183 landen waarin afspraken zijn gemaakt over het tegengaan van witwassen van crimineel geld en terrorismefinanciering. Deze afspraken staan in de 40 aanbevelingen voor het tegengaan van witwassen en 9 speciale aanbevelingen voor de bestrijding van terrorismefinanciering. Op grond van deze afspraken heeft de EU de Richtlijn 2005/60 (PbEU L309), tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, vastgesteld. Deze Richtlijn wordt ook wel de derde witwasrichtlijn genoemd. Daarnaast is er ook nog een uitvoeringsrichtlijn² die nadere uitleg geeft van de verschillende begrippen uit de derde witwasrichtlijn. Hierbij moet gedacht worden aan een toelichting op het begrip Politiek Prominente Personen³ (PEPs) en criteria voor het vereenvoudigd cliëntenonderzoek.

In eerste instantie (de jaren '90) was de anti-witwaswetgeving gericht tot de financiële instellingen. Het besef groeide echter dat door de verscherpte controle in de financiële sector ook andere instellingen en vrije beroepsbeoefenaren in toenemende mate kwetsbaar kunnen zijn voor witwassen. De instellingen die thans onder de reikwijdte van de WWFT vallen⁴ zijn kredietinstellingen, financiële instellingen⁵ (zoals bijvoorbeeld leasemaatschappijen), geldtransactiekantoren, betaalinstellingen, betaaldienstagenten, levensverzekeraars, beleggingsondernemingen, belegginginstellingen, financiële dienstverleners, trustkantoren, registeraccountants, accountant administratieconsulenten, belastingadviseurs en overigen die

¹ <http://www.fatf-gafi.org>

² Pb L 214, 4.8.2006, p.29.

³ De PEP's worden verderop in deze leidraad toegelicht.

⁴ Artikel 1, onder a, WWFT.

⁵ Degene, die geen kredietinstelling zijnde, in hoofdzaak zijn bedrijf maakt van het verrichten van een of meer van de werkzaamheden, bedoeld onder 2 tot en met 12 in bijlage1 van de herziene richtlijn banken, of van het verwerven of houden van deelnemingen, art. 1:1 Wet financieel toezicht.

zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig vergelijkbare activiteiten verrichten (waaronder administratiekantoren/juridisch dienstverleners), makelaars, handelaren in goederen van grote waarde, casino's en creditcard maatschappijen. Ook advocaten en notarissen vallen onder de WWFT maar dan alleen voor specifieke diensten die in de WWFT worden genoemd. Iets vergelijkbaars geldt ook voor handelaren van goederen in grote waarde, de bepalingen van de WWFT gelden wanneer er een betaling plaatsvindt in contanten van meer dan €15.000. Alle hierboven genoemde instellingen en beroepsgroepen dienen in staat te zijn voor hun vakgebied gevallen van witwassen of financieren van terrorisme te herkennen. De hiervoor genoemde (financiële)instellingen en beroepsgroepen zullen verder in deze leidraad worden aangeduid als instellingen.

In deze inleiding wordt kort ingegaan op de relevante wet en regelgeving, verderop in deze leidraad vindt u een uitleg van de specifieke verplichtingen voor de verschillende instellingen ten aanzien van anti witwasmaatregelen en de Sanctiewet 1977.

Voor de toepassing van de WWFT bepalingen gaat deze leidraad met name in op: cliëntenonderzoek (reguliere cliëntenonderzoek dan wel verscherpt of vereenvoudigd), melding van ongebruikelijke transacties, bewaarplicht, training (opleidingsverplichting) en toezicht. Het onderdeel over de Sanctiewet 1977 zal ondermeer ingaan op de maatregelen die de instellingen op het gebied van de administratieve organisatie en interne controle moeten treffen.

1.4 Doelstelling

De doelstellingen van deze leidraad zijn de volgende:

- Het geven van inzicht in de relevante wet en regelgeving voor anti-witwasmaatregelen en het tegengaan van terrorismefinanciering⁶.
- Hoe de verplichtingen uit de relevante wet en regelgeving in de praktijk toegepast kunnen worden.
- Voorbeelden van een risico georiënteerde benadering, in het bijzonder type cliënten, transacties en dienstverlening die een hoger risico op witwassen of terrorismefinanciering met zich meebrengen⁷.

Deze leidraad beoogt een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van interne procedures ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering bij de instellingen.

⁶ Voor de specifieke instellingen en beroepsgroepen wordt dit nader toegelicht in de specifieke leidraad van de betrokken toezichthouders.

⁷ Voorbeelden van de risicogeoriënteerde benadering worden per beroepsgroep uitgewerkt in de specifieke leidraad van de betrokken toezichthouders.

2. Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Twee belangrijke onderdelen van de WWFT zijn het cliëntenonderzoek en de melding van ongebruikelijke transacties.

2.1 Cliëntenonderzoek op basis van een risicogeoriënteerde benadering

Een instelling is verplicht om *voorafgaand* aan de dienstverlening cliëntenonderzoek te verrichten. Het verrichten van cliëntenonderzoek draagt bij aan het herkennen en beheersen van risico's die bepaalde cliënten of bepaalde soorten dienstverlening met zich meebrengen. Instellingen dienen in beginsel aan alle maatregelen van het cliëntenonderzoek te voldoen, maar de intensiteit waarmee de maatregelen worden toegepast, kan worden afgestemd op het risico dat een bepaald type cliënt, relatie, product of transactie oplevert. Verder hebben instellingen, met inachtneming van de risicobenadering, de verplichting om de uiteindelijke belanghebbende (UBO=ultimate beneficial owner) van een transactie of een relatie te identificeren en zich te vergewissen van de structuur of groep waartoe een cliënt behoort. Ook is er de verplichting om voor zover mogelijk, in het kader van de dienstverlening, een voortdurende controle op de zakelijke relatie en tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties uit te voeren, teneinde te verzekeren dat deze overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt en van zijn risicoprofiel, met in voorkomend geval een onderzoek naar de bron van het vermogen.

In gevallen waarin een verhoogd risico bestaat op witwassen of financieren van terrorisme moeten de instellingen extra maatregelen nemen. Bij minder kwetsbare dienstverlening mogen maatregelen daarentegen soepeler worden toegepast. Dit geheel wordt aangeduid als cliëntenonderzoek op basis van een risico georiënteerde benadering. Voor wat betreft de opzet van een risicogebaseerde benadering (risk based approach, RBA) heeft FATF diverse guidance-documenten opgesteld. Deze bestaan uit een algemeen deel: "Guidance in the Risk-Based Approach to combating money laundering and terrorist financing, juli 2007"⁸ en een aantal sector specifieke gedeeltes⁹.

De WWFT onderscheidt drie vormen van cliëntenonderzoek: het normale cliëntenonderzoek en het vereenvoudigd en verscherpt cliëntenonderzoek. In situaties waarin een lager risico bestaat kunnen instellingen een versoepeld regime van cliëntenonderzoek¹⁰ toepassen. Hierbij wordt bij aanvang van de relatie de identiteit van de cliënt en het doel en de beoogde aard van de relatie vastgesteld. Het gaat hier dan bijvoorbeeld om producten als levensverzekeringen en pensioenovereenkomsten. Daarnaast gaat het ook om categorieën van cliënten waarbij een versoepeling in het regime kan plaatsvinden, het betreft hier beursgenoteerde ondernemingen, Nederlandse en EU-overheidsinstanties, bepaalde andere WWFT-instellingen en cliënten die gelden op derdengeldrekeningen aanhouden.

⁸ <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/43/46/38960576.pdf>

⁹ RBA guidance for the Financial Sectors, juni 2007, RBA guidance for Trust and Companies Service Providers, juni 2008, RBA guidance for Casinos, oktober 2008, RBA guidance for Money Service Businesses, juni 2009, RBA guidance for the Life Insurance Sector, oktober 2009, RBA guidance for Legal Professionals, oktober 2008, RBA, guidance for Accountants, juni 2008, RBA, guidance for Real Estate Agents, juni 2008, RBA, guidance for Dealers in Precious Metal and Stones, juni 2008.

¹⁰ Artikelen 6 en 7 WWFT.

Bij het normale cliëntenonderzoek¹¹ moet de instelling de identiteit van de cliënt en het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vaststellen, daarnaast moet de identiteit ook nog geverifieerd worden. Indien van toepassing moet de instelling ook de uiteindelijk belanghebbende (UBO) vaststellen en voor de verificatie hiervan, op risicogebaseerde wijze, adequate maatregelen te treffen. Daarnaast moet de instelling een voortdurende controle uitoefenen op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van die relatie verrichte transacties monitoren. Hiermee kan de instelling vaststellen dat de transacties overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt en van zijn risicoprofiel.

In bepaalde gevallen kunnen er feiten en omstandigheden zijn die duiden op een verhoogd risico op witwassen of financieren van terrorisme, en in deze gevallen zal de instelling zelf aanvullende maatregelen¹² moeten nemen. De aanvullende maatregelen die getroffen moeten worden zijn afhankelijk van risicobeoordeling van de instelling ten aanzien van de betreffende cliënt, transactie of product¹³. Daarnaast wordt er een aantal gevallen van hoog risico in de wet genoemd¹⁴. Het gaat dan om gevallen waarbij de cliënt niet fysiek aanwezig is bij de identificatie, wanneer er correspondentbankrelaties worden aangegaan en als er sprake is van een met een PEP of te wel een Politiek Prominent Persoon. Voor deze gevallen worden in de wet een aantal aanvullende maatregelen beschreven maar deze zijn niet limitatief.

Indien een cliënt niet aanwezig is voor de identificatie dan moet de instelling extra maatregelen nemen om het hogere risico te compenseren. Dit kan bijvoorbeeld doordat de instelling aanvullende documenten, gegevens of informatie opvraagt. Het gaat om aanvullende documentatie, dus bijvoorbeeld in aanvulling op een kopie van het identiteitsbewijs, of een combinatie van verschillende documenten. Gedacht kan worden aan bankafschriften, gas- en elektriciteitsrekeningen, salarisstroken, en/of arbeidsovereenkomsten zolang deze maar van onafhankelijke, derde instanties komen¹⁵. Indien het om documenten gaat die niet afkomstig zijn van overheidsinstanties of rechterlijke instanties, dan zal de instelling zich moeten afvragen of de documenten voldoende betrouwbaar zijn. Dergelijke documenten zullen op zichzelf veelal onvoldoende zijn om de identiteit op een adequate wijze te verifiëren. Documenten die eenvoudig te verkrijgen zijn zonder dat vaststaat dat daaraan een adequate identificatie en verificatie vooraf is gegaan, zoals studentenpassen en werknemerspassen, kunnen niet volstaan om de identiteit te verifiëren.

Ook zal de instelling zal de overgelegde documenten moeten beoordelen op echtheid. Instellingen zouden bijvoorbeeld de cliënt kunnen vragen kopieën van de documenten te laten certificeren, of men kan bij bepaalde documenten vragen de originelen op te sturen (en deze natuurlijk nadien weer te retourneren). De 'naam-nummer controle' zoals beschreven in artikel 8, lid 2, onderdeel c, WWFT is een veel gebruikte methode om de identiteit te verifiëren. Omdat echter

¹¹ Artikel 3, WWFT.

¹² Artikel 8, lid 1, WWFT.

¹³ In dit verband kan het zinvol zijn om typologie rapporten van de FATF en rapporten van de Egmont Groep te raadplegen.

¹⁴ Artikel 8, lid 2, WWFT.

¹⁵ Vergelijk artikel 4, lid 3, van de Uitvoeringsregeling WWFT.

o.g.v. artikel 4, lid 4, WWFT de identiteit van de klant moet worden geverifieerd voor de zakelijke relatie wordt aangegaan, dient de instelling er voor te zorgen dat de eerste dienstverlening voorafgaat aan of samenvalt met het begin van de zakelijke relatie en de professionele diensten die de cliënt afneemt. De cliënt zou wel alvast bedragen kunnen storten op de (spaar)rekening, maar de instelling moet de rekening geblokkeerd houden en niet toestaan dat de cliënt het geld opneemt of overboekt voordat de gehele verificatie is afgerond. Instellingen kunnen er ook voor kiezen om ten behoeve van de naamnummer controle een automatische incasso te doen van een klein bedrag.

In het geval dat een bank een correspondentbankrelatie aangaat met een bank in een staat die geen EU lidstaat is zullen er ook aanvullende maatregelen genomen moeten worden¹⁶. Achtergrond hiervoor is het feit dat het hier gaat om dienstverlening op afstand. Hierbij moet de bank voldoende informatie over de betrokken bank verzamelen teneinde een volledig beeld te krijgen van de aard van de bedrijfsactiviteiten. Ook moet op basis van openbaar beschikbare informatie de reputatie van de bank en de kwaliteit van het toezicht dat op de bank wordt uitgeoefend worden beoordeeld. Tevens moeten de procedures en maatregelen ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme van de betrokken bank worden beoordeeld. De beslissing tot het aangaan van de relatie met de correspondentbank moet worden genomen of goedgekeurd door personen die daartoe door de bank gemachtigd zijn. De verantwoordelijkheden van beide banken moeten schriftelijk worden vastgelegd. Ook moet een bank in Nederland die een correspondentenrelatie heeft met een buitenlandse bank (in een niet EU-lidstaat) ervoor zorgen dat, indien die buitenlandse bank zijn cliënten direct toegang geeft tot de rekening die wordt aangehouden bij de bank in Nederland, de buitenlandse bank vergelijkbaar cliëntenonderzoek heeft uitgevoerd op betrokken cliënten en relevante informatie daarover kan verstrekken aan de bank in Nederland.

Overigens is het zinvol hier op te merken dat het feit dat een correspondentbank in een EU lidstaat is gevestigd, niet wil zeggen dat er nooit verscherpt cliëntenonderzoek uit te hoeft worden gevoerd bij het aangaan van de correspondentbankrelatie. Indien er feiten en omstandigheden zijn die in het concrete geval kunnen duiden op een hoger risico op witwassen of terrorismefinanciering of bijvoorbeeld op grond van de interne risicoclassificatie van landen en jurisdicties, zal de instelling aanvullende maatregelen kunnen treffen om dit hogere risico te mitigeren.

Een andere situatie waarbij er een verhoogd risico bestaat is in het geval van een relatie met een PEP, in dit geval zullen er dus ook aanvullende maatregelen genomen moeten worden (zie hieronder).

2.2 PEP

Politiek prominente personen (politically exposed persons, ofwel PEPs) worden vanwege het risico dat instellingen betrokken kunnen worden bij het versluieren van opbrengsten uit corruptie als verhoogd risico beschouwd. Instellingen moeten daarom aanvullende maatregelen treffen indien zij een zakelijke relatie aangaat met een PEP uit een andere lidstaat of een derde land. Instellingen dienen over op risico gebaseerde procedures te beschikken om te bepalen of een cliënt een

¹⁶ Artikel 8, lid 3, WWFT.

PEP is. De uitvoeringsrichtlijn¹⁷ bepaalt dat als PEPs worden aangemerkt, personen met de volgende functies: staatshoofden, regeringsleiders, ministers, staatssecretarissen, parlementsleden, ambassadeurs, zaakgelastigden, hoge legerofficieren en leden van bestuurs-, leidinggevende of toezichhoudende organen van overheidsbedrijven. Ook de leden van constitutionele hoven en andere rechtelijke instanties die arresten wijzen in laatste instantie, leden van de rekenkamers en directies van centrale banken vallen onder het PEP begrip alsmede de directe familieleden of naaste geassocieerden van de PEP's.

Om uit te maken of iemand een PEP is, kan een instelling openbare bronnen raadplegen (zoals het internet) of informatie inwinnen bij een eigen kantoor in het land waar de desbetreffende cliënt vandaan komt. Voor de instellingen met een aanzienlijk internationaal klantenbestand kan het efficiënt zijn om gebruik te maken van lijsten die door enkele commerciële organisaties worden aangeboden.

Het aangaan van een zakelijke relatie met een PEP moet worden goedgekeurd door bepaalde personen die worden aangewezen door de leiding van de instelling. Verder moet de instelling nagaan wat de herkomst van het vermogen van de PEP is. Ook moet de instelling doorlopend toezicht houden op de zakelijke relatie met de PEP.

Een PEP blijft tenminste één jaar na de beëindiging van de politiek prominente functie onder verscherpt cliënten toezicht bij de instelling staan.

2.3 Introduceren van cliënten

In sommige gevallen mag een instelling de gegevens uit een cliëntenonderzoek 'overnemen' van een advocaat, belastingadviseur, notaris, accountant, administratiekantoor of trustkantoor of andere instelling, behalve een geldtransactiekantoor¹⁸. Het cliëntenonderzoek dient volgens de WWFT of op een daarmee overeenkomstige wijze plaatsgevonden te hebben. De instelling bij wie de cliënt wordt geïntroduceerd en die gebruik maakt van het cliëntenonderzoek verricht door een verwijzende instelling, vergewist zich hiervan. Dit kan door de identificatie/verificatie gegevens bij de verwijzer op te vragen en te beoordelen.

2.4 Uitbesteding

Het cliëntenonderzoek kan op grond van artikel 10, WWFT uitbested worden met uitzondering van de voortdurende controle van de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties. Het tweede lid van artikel 10, WWFT eist dat de instelling de opdracht voor een structureel uitbested cliëntenonderzoek schriftelijk vast legt. De toevoeging van het woord structureel betekent dat schriftelijke vastlegging van de opdracht tot cliëntenonderzoek in een incidenteel geval niet nodig is.

2.5 Melding van ongebruikelijke transacties

Een ander belangrijke onderdeel van de WWFT betreft de verplichting van de instellingen om (voorgenomen) ongebruikelijke transacties te

¹⁷ Voetnoot 2.

¹⁸ Artikel 9 WWFT.

melden aan de FIU-Nederland (Financial Intelligence Unit Nederland). Een ongebruikelijke transactie kan een indicatie zijn voor witwassen of terrorisme financiering betreffen. Een gemelde transactie wordt vervolgens door de FIU onderzocht en kan naar aanleiding van dat onderzoek als verdacht gekwalificeerd worden. De FIU bepaalt dus of een transactie als verdacht wordt aangemerkt. Verdachte transacties worden door de FIU ter kennis gebracht van de opsporingsinstanties. De verplichting om ongebruikelijke transacties te melden aan de FIU geldt voor alle instellingen die zijn aangewezen in artikel 1 van de WWFT. Op de website van de FIU¹⁹ staat de meldprocedure voor het melden van ongebruikelijke transacties beschreven.

Er wordt een nadere invulling aan de meldingsplicht gegeven door zogenaamde indicatoren. Deze indicatoren beschrijven de situaties waarin een transactie als ongebruikelijk moet worden aangemerkt. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in objectieve en subjectieve indicatoren. Objectieve indicatoren beschrijven een situatie waarin *altijd* moet worden gemeld. Deze objectieve indicatoren kunnen per instelling verschillen, zo is de objectieve indicator bij geldtransfers van € 2000 of meer, en voor handelaren gaat het om contante transacties met een waarde van € 25.000 of meer. Er zijn dus verschillende objectieve indicatoren voor de verschillende instellingen, deze zijn te vinden in het sector specifieke gedeelten van de betrokken toezichthouders.

Subjectieve indicatoren scheppen een meldingsplicht op basis van de inschatting die de instelling zelf van een bepaalde situatie maakt. Het gaat dan om transacties waarbij aanleiding is te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme. Voorbeelden zijn te vinden in het sector specifieke gedeelten van de betrokken toezichthouders.

Volgens de WWFT²⁰ moet er binnen veertien dagen nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie bekend is geworden gemeld worden aan de FIU. In deze formulering wordt rekening gehouden met de situatie waarin de instelling eerst na langere tijd het ongebruikelijke karakter van een transactie ontdekt. Het is immers voorstelbaar, dat naar aanleiding van een tweede of een derde transactie van een cliënt de instelling tot het vermoeden komt dat de handelswijze van de cliënt mogelijk samenhangt met witwassen of het financieren van terrorisme. Alsdan zal de eerder verrichte transactie ook in een ander daglicht komen te staan, en dient deze binnen het genoemde tijdsbestek te worden gemeld. Dit doet zich natuurlijk niet voor bij transacties die op grond van een objectieve indicator moeten worden gemeld. Daarbij geeft het feit dat de transactie valt binnen de in de indicator geschetste situatie direct aanleiding tot melding. De gegeven periode van veertien dagen voor het melden van een ongebruikelijke transactie betreft een maximum termijn. Zeker in het geval een instelling wordt geconfronteerd met een transactie die een sterk vermoeden van witwassen of financieren van terrorisme oproept, ligt het voor de hand dat zo spoedig mogelijk tot melding wordt overgegaan²¹.

Bij de melding van een ongebruikelijke transactie moet de instelling de volgende gegevens aan de FIU verstrekken²²: de identiteit van de cliënt, voor zover mogelijk de identiteit van degene voor wie de

¹⁹ <http://www.fiu-nederland.nl>

²⁰ Artikel 16, lid 2, WWFT.

²¹ Memorie van toelichting WWFT, kamerstuk nr. 31 238, nr.3.

²² Artikel 16, lid 1, WWFT.

transactie wordt uitgevoerd; aard en nummer van het identiteitsbewijs van de cliënt; de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie; de omvang en de herkomst van de gelden, effecten, edele metalen of andere waarden die bij de transactie betrokken zijn; de omstandigheden op grond waarvan de transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt; een omschrijving van de desbetreffende zaken van grote waarde bij een transactie van boven de € 15:000; eventueel aanvullende gegevens²³.

Naar aanleiding van de melding kan de FUI ook nog om nadere informatie vragen bij de instelling die de melding heeft gedaan²⁴. In beginsel moet de aanvullende informatie schriftelijk door de instelling worden verstrekt binnen de door de FIU gesteld termijn²⁵. In spoedeisende gevallen kan dit echter ook mondeling gebeuren.

Medewerkers van een instelling moeten een eventuele melding van een ongebruikelijke transactie geheim houden en mogen de cliënt ook niet op de hoogte brengen van de melding²⁶. Daarnaast is het zo dat de instellingen en hun medewerkers worden gevrijwaard van civiele en strafrechtelijke aansprakelijkheid als een ongebruikelijke transactie juist en tijdig is gemeld²⁷.

2.6 Toezicht

Voor de uitoefening van toezicht op de naleving van de voorschriften uit de WWFT zijn er toezichthouders aangewezen. Een belangrijk onderdeel van het toezicht is het nagaan of de instellingen beschikken over een adequate administratieve organisatie en interne controle. De organisatie van een instelling moet dusdanig op peil zijn dat (i) een instelling in staat is om cliëntenonderzoek te verrichten (ii) dat medewerkers in staat zijn een ongebruikelijke transactie te herkennen en te melden aan het meldpunt. Daarnaast zien de toezichthouders erop toe dat de instellingen ook daadwerkelijk tot de uitvoering van het cliëntenonderzoek overgaan en in voorkomende gevallen melding doen van ongebruikelijke transacties. De WWFT toezichthouders zijn: De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM), Bureau Financieel Toezicht (BFT) en de Belastingdienst Holland Midden (BHM).

De DNB houdt WWFT toezicht op kredietinstellingen, financiële instellingen, geldtransactiekantoren, betaalinstanties, levensverzekeraars, trustkantoren, casino's en creditcard maatschappijen. De AFM houdt WWFT toezicht op de beleggingsondernemingen, belegginginstellingen, banken en financiële dienstverleners voorzover deze bemiddelen in levensverzekeringen. Het BFT houdt toezicht op registeraccountants, accountant administratie, belastingadviseurs, administratiekantoren, juridisch dienstverleners, advocaten en notarissen. De BHM houdt toezicht op de makelaars en bepaalde handelaren van goederen in grote waarde.

²³ Van de bevoegdheid genoemd in artikel 16, lid 2, onder g, WWFT is tot nu toe geen gebruik gemaakt.

²⁴ Artikel 17, lid 1, WWFT.

²⁵ Artikel 17, lid 2, WWFT.

²⁶ Artikelen 22 en 23, WWFT.

²⁷ Artikelen 19 en 20, WWFT.

2.7 Bewaartermijn

Op grond de WWFT²⁸ moet de instelling gegevens bewaren teneinde de FIU in staat te stellen deze gegevens te gebruiken voor onderzoek naar witwassen of terrorisme financiering en om te bepalen of het een verdachte transactie betreft. Daartoe moet de instelling de gegevens van de cliënt vastleggen en deze vastlegging dient - ten behoeve van een eventueel onderzoek - op toegankelijke wijze te geschieden zodat de complete gegevens snel beschikbaar zijn voor de opsporingsinstanties. Deze gegevens moeten tot vijf jaar na de beëindiging van de zakelijke relatie bewaard blijven. Het zelfde geldt voor de gegevens met betrekking tot de melding van een ongebruikelijke transactie. Op grond van artikel 52, van de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR) bestaat voor de betreffende belastingplichtige, dus ook een dienstverlener, de verplichting om de gegevens van alle eigen transacties (dus ook de niet ongebruikelijke) te bewaren; de WWFT bevat daarom geen separate eis om alle transacties te kunnen reproduceren.

In dit verband is het ook van belang om de gegevens te bewaren van de uiteindelijk belanghebbende van een transactie.

2.8 Training en opleiding (opleidingsverplichting)

De instellingen dienen er voor te zorgen dat de medewerkers bekend zijn met de laatste ontwikkelingen voor wat betreft witwas- en terrorismefinancieringstrends, technieken en methoden zodat zij de WWFT kunnen naleven (inclusief de toepassing van de subjectieve indicator) en dat de medewerkers zodoende in staat zijn om ongebruikelijke transacties te herkennen²⁹. Een training dient medewerkers in staat stellen om te weten hoe zij praktisch kunnen handelen indien zij bij de uitoefening van hun werkzaamheden op een ongebruikelijke transacties stuiten.

²⁸ Artikel 33, WWFT.

²⁹ Artikel 35, WWFT.

3. Sanctiemaatregelen

Sanctiemaatregelen zijn politieke instrumenten in het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Verenigde Naties en de Europese Unie. Het zijn dwingende, niet-militaire, instrumenten die worden ingezet als reactie op schendingen van het internationale recht of van mensenrechten door regimes die rechtsstatelijke en democratische beginselen niet eerbiedigen, in een poging een kentering teweeg te brengen. Daarnaast vervullen sancties een rol in de bestrijding van terrorisme. Daartegen gerichte sancties zijn vooral gericht tegen individuen en niet-statelijke entiteiten. Sanctieregelingen kunnen voortkomen uit verordeningen, gemeenschappelijke standpunten of aanwijzingen van volkenrechtelijke organisaties. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (VN) heeft de hoogste macht in het uitvaardigen van sancties. De sancties zijn opgenomen in VN Resoluties. De Europese Unie (EU) legt in principe de VN Resoluties zo snel mogelijk ten uitvoer door middel van EU verordeningen, maar kan ook zelfstandig sancties opleggen (eveneens door middel van EU verordeningen). Daarnaast kunnen individuele landen ook sancties instellen.

Let op: rechtssubjecten hebben een eigen verantwoordelijkheid voor de naleving van sanctieregelingen.

Alle rechtssubjecten zijn zelf verantwoordelijk voor een correcte naleving van de sanctieregelingen en zij moeten zich bewust zijn van het risico een economisch delict te begaan indien de sanctieregelgeving niet wordt nageleefd. De Belastingdienst/FIOD is verantwoordelijk voor de strafrechtelijke handhaving. De sanctieregelingen gelden voor iedereen (dus ook voor niet-financiële instellingen zoals juridische beroepsgroepen en accountants) en daarom zullen de instellingen maatregelen moeten nemen om te voorkomen dat zij in strijd met de sanctieregelingen handelen. Zo is een notaris bijvoorbeeld strafbaar als deze een verkoopakte passeert waar een geliste persoon bij betrokken is. Financiële instellingen hebben voor de sanctieregelgeving te maken met extra verplichtingen in het kader van de bedrijfsvoering en de administratieve organisatie. Deze worden hieronder toegelicht.

3.1 Inleiding

Het onderstaande gedeelte over de sanctiemaatregelen gaat eerst in op de internationale regelgeving en EU-verordeningen. Vervolgens wordt de Sanctiewet 1977 beschreven en daarna komt de regeling toezicht Sanctiewet aan de orde. Als laatste zal nog worden ingegaan op de rol van DNB en AFM als toezichthouder en de rol van het Ministerie van Financiën bij ontheffingen en als expertise centrum.

3.2 Europese verordeningen

De verordeningen van de Europese Unie hebben directe werking in het Nederlandse rechtstelsel. Een recent voorbeeld is de Iran verordening³⁰. Deze verordening is op nationaal niveau weer uitgewerkt in de Sanctieregeling Iran 2010³¹.

In de verordeningen van de Europese Unie zijn in beginsel de volgende financiële sancties te onderscheiden:

- een gebod tot het bevriezen van tegoeden;
- een verbod om rechtstreeks dan wel middellijk middelen ter

³⁰ Pb L 281, 27.10.2010, p.1

³¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2010-13684.html>

- beschikking te stellen aan deze personen of organisaties;
- een verbod of restricties op het verlenen van financiële diensten.

Het eerste punt, een gebod tot het bevriezen van tegoeden, richt zich tot bepaalde personen en entiteiten, waaronder vermeende terroristen en terreurorganisaties. Er is een electronic Combined Targeted Financial Sanctions List ('EU-freeze list') beschikbaar waarop instellingen kunnen zien van welke personen en entiteiten tegoeden bevroren dienen te worden op grond van in Nederland geldende financiële sanctieregelgeving. Deze geconsolideerde lijst is te vinden op: http://ec.europa.eu/comm/external_relations/cfsp/sanctions/list/consolidated-list.htm.

Op de zojuist genoemde website is ook een overzicht van de recente wijzigingen van de lijst te raadplegen. Een verbod of restrictie op het verlenen van financiële diensten is gericht tegen bepaalde landen en gebieden. Deze zijn in de EU-freeze list niet genoemd. Voor deze verboden moeten altijd de voor het bepaalde land of gebied geldende sanctieregelingen (meestal EU Verordeningen) worden bekeken. Voor een actueel overzicht van alle internationale sanctieregelingen wordt verwezen naar:

http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/sanctions/index.htm

Als ander hulpmiddel heeft de EU best practices gepubliceerd ten aanzien van de implementatie van sanctiemaatregelen, zie: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/08/st08/st08666-re01.nl08.pdf>.

Wanneer uit de inhoud van de verordeningen de sanctiemaatregelen niet direct opgemaakt kunnen worden, kan de competente autoriteit ook een speciale guidance opstellen. Een voorbeeld hiervan is het handboek Iran³².

En als laatste is er ook nog de VN-terrorismlijst: Op basis van VN-resolutie 1267 opgestelde lijst waarop van terroristische activiteiten verdachte personen en entiteiten staan die gelieerd zijn aan Al Qa'ida. Deze lijst is te vinden op: <http://www.un.org/sc/committees/1267/pdf/consolidatedlist.pdf>

3.3 Sanctiewet 1977

De Sanctiewet 1977 biedt een grondslag voor de totstandkoming van nationale regels ter uitvoering van internationale sanctiemaatregelen. Als de nationale regels strekken tot het uitvoeren van verplichtingen uit verdragen of bindende besluiten van volkenrechtelijke organisaties kan worden volstaan met een Ministeriële regeling. Deze regelingen worden 'sanctieregelingen' genoemd.

Op nationaal niveau hebben de sanctieregelingen twee doelen: het eerste doel is strafbaarstelling van overtredingen de sanctieregelingen. Een overtreding van de sanctieregeling is namelijk een economisch delict. Het tweede doel betreft de aanwijzing van de bevoegde autoriteiten voor het toezicht.

Op grond van verschillende Sanctieregelingen worden alle middelen die

³² <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2010/10/27/handboek-iran-29-oktober-2010.html>

toebehoren aan de personen en organisaties, aangewezen door de minister van Buitenlandse Zaken in overeenstemming met de minister van Justitie en de minister van Financiën bevroren. Het gevolg is dat het verboden is financiële diensten te verrichten voor of ten behoeve van deze personen en organisaties. Ook is het verboden om rechtstreeks dan wel middellijk middelen ter beschikking te stellen aan deze personen of organisaties.

Internationale ontwikkelingen leiden geregeld tot het afvaardigen van nieuwe sanctieregelingen. De lijst van landen waarop sanctieregelingen van toepassing zijn is omvangrijk en continu aan verandering onderhevig. Voorbeelden van landenregimes zijn: Belarus, Birma, Congo, Somalië, Sudan, Noord Korea, Zimbabwe en Sudan. Daarnaast is er ook Sanctieregelgeving in het kader van de bestrijding van terrorisme (sanctieregeling Osama Bin Laden, Al-Qa'ida en Taliban en de sanctieregeling terrorisme 2002).

In een beperkt aantal gevallen heeft Nederland besloten tot het treffen van louter nationale sanctiemaatregelen. De sanctieregelingen terrorisme 2002-II³³, 2007³⁴ en 2007-II³⁵ wijzen personen en organisaties aan waarvan de middelen nationaal bevroren dienen te worden.

Op grond van de Sanctiewet 1977³⁶ heeft de minister van Financiën de bevoegdheid om toezichthouders aan te wijzen voor de financiële instellingen³⁷. Ook zijn er extra regels met betrekking tot de bedrijfsvoering en de administratieve organisatie van de financiële instellingen³⁸. Voor de financiële instellingen gelden er dus extra hoge eisen inzake de naleving van de sanctieregelingen. De uitwerking hiervan is te vinden in de "Regeling Toezicht Sanctiewet 1977" die hieronder wordt toegelicht.

3.4 Regeling Toezicht Sanctiewet 1977

Op grond van deze regeling moeten de financiële instellingen maatregelen treffen op het gebied van de administratieve organisatie en interne controle teneinde de bepalingen van de Sanctieregelgeving na te leven. De betrokken instellingen worden opgesomd in de Sanctiewet 1977 en hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan: kredietinstellingen, financiële instellingen, beleggingsinstellingen, geldtransactiekantoren, effecteninstellingen, pensioenfondsen, verzekeraars en trustkantoren. Gezien de diversiteit van de instellingen waarop de regeling van toepassing is, zal de wijze waarop een instelling toepassing geeft aan de bepalingen van de regeling verschillen. Daarom moeten de instellingen zelf bepalen welke maatregelen nodig zijn voor de naleving van de sanctieregelingen. De toezichthouder kijkt of de genomen maatregelen voldoende zijn vanuit een principle-based benadering, die hieronder nader wordt toegelicht. Verder dient nog te worden opgemerkt dat in het geval een instelling ervoor kiest om de controle van de administratie uit te besteden aan een derde, de uitbestedende instelling te allen tijde verantwoordelijk blijft voor de

³³ http://wetten.overheid.nl/BWBR0013904/geldigheidsdatum_10-02-2011

³⁴ http://wetten.overheid.nl/BWBR0021311/geldigheidsdatum_10-02-2011

³⁵ http://wetten.overheid.nl/BWBR0023131/geldigheidsdatum_10-02-2011

³⁶ Artikel 10, lid 2, Sanctiewet 1977.

³⁷ DNB is aangewezen voor zover het betreft de naleving door kredietinstellingen, geldtransactiekantoren, pensioenfondsen, verzekeraars, trustkantoren en betaaldienstverleners; AFM is aangewezen voor zover het betreft de naleving door beleggingsinstellingen en beleggingsdiensten.

³⁸ Artikel 10, b, Sanctiewet 1977.

naleving van de regeling.

De te treffen maatregelen op het gebied van de administratieve organisatie en interne controle (verder: AO/IC-maatregelen) dienen ten minste te zien op een adequate controle van de administratie op het identificeren van relaties die overeenkomen met (rechts)personen en entiteiten als bedoeld in de sanctieregelgeving met het oog op het bevriezen van financiële middelen of diensten aan die relatie. Bij het vaststellen van de AO/IC maatregelen verdienen een viertal aspecten bijzondere aandacht: doelstelling van de sanctieregelgeving, een principle based benadering, de relatie en het tijdig handelen.

Voor wat betreft het eerste aspect, *doelstelling van de sanctieregelgeving* is het uitgangspunt dat de instellingen handelen in lijn met de doelstellingen van de sanctieregelgeving. Dat is de principle-based gedachte die ten grondslag ligt aan de regeling. De door een instelling te treffen AO/IC-maatregelen dienen dus aan te sluiten bij die doelstellingen. De sanctieregelgeving op het gebied van financieel verkeer (de financiële sanctiemaatregelen) hebben als doel dat er geen financiële middelen, al dan niet direct, ter beschikking zijn of worden gesteld aan (rechts)personen en entiteiten genoemd in de sanctieregelgeving. Dit betekent onder meer dat financiële middelen die door dergelijke (rechts)personen en entiteiten worden aangehouden bij een financiële instelling bevroren moeten worden. De namen van deze (rechts)personen en entiteiten zijn te vinden in de eerder genoemde geconsolideerde lijst van de EU. Daarnaast bestaat er sanctieregelgeving die ziet op andere normen dan hiervoor beschreven, zoals bijvoorbeeld de sanctiemaatregelen tegen de Democratische Republiek Congo. Deze sanctiemaatregelen zien niet op het bevriezen van financiële middelen maar stellen een verbod om financieringsmiddelen of financiële bijstand te verlenen voor onder meer de verkoop van wapens. Een instelling zal dus ook maatregelen moeten nemen om te voorkomen dat ze meewerkt aan transacties die het voorgaande doel hebben. De naleving van de sanctieregelgeving kan dus verschillende werkwijzen vereisen voor het controleren van de administratie en dus voor het treffen van AO/IC-maatregelen, waarbij grofweg een onderscheid is te maken tussen twee categorieën van doelstellingen (voorkoming van ongewenste handel en de bestrijding van terrorisme).

Het tweede aspect betreft *de principle en risk based benadering*. De te treffen AO/IC-maatregelen zullen er toe moeten leiden dat een instelling in staat is haar administratie zodanig te controleren dat ze, kortweg gesteld, financiële middelen van in de sanctieregelgeving genoemde (rechts)personen en entiteiten kan detecteren en bevriezen en de toezichthouder daarover onverwijld zal informeren. Hier moet de instelling zelf bepalen op welke wijze zij die controle uitvoert en wat daarvoor nodig is. Van de instellingen wordt verwacht dat ze een eigen risico-inschatting maakt op basis waarvan zij maatregelen treft ter uitvoering van de regeling. Een adequate risicoanalyse van de gehele organisatie is daartoe noodzakelijk. Een voorbeeld van een risicobenadering is dat het monitoren van internationale transacties via banken uit niet EU-landen meer aandacht krijgt dan het monitoren van transacties die via EU landen verlopen. De laatsten zijn immers onderworpen aan dezelfde Europese sanctieregelgeving als de Nederlandse banken.

Het derde aspect heeft betrekking op de *relatie*. Met de term relatie

worden ondermeer bedoeld de cliënten van een instelling, de begunstigen van een transactie of product (bijvoorbeeld uitkeringen levensverzekering), de uiteindelijk belanghebbende van financiële middelen, correspondentbanken en de wederpartij bij een financiële transactie of product (bijvoorbeeld bij een uitkering van een schadeverzekering). Het begrip relatie is derhalve breder dan het begrip cliënt en daarom is er in de Regeling Toezicht Sanctiewet voor gekozen om de relatie te definiëren als een ieder die betrokken is bij een financiële dienst of een financiële transactie.

Het vierde aspect gaat over *tijdig* handelen. Het spreekt voor zich dat de effectiviteit van de sanctieregelgeving sterk afhankelijk is van het *tijdig* handelen van een instelling zodra zich een wijziging heeft voorgedaan in de sanctieregelgeving. Van een instelling wordt dan ook verwacht dat ze bij het treffen van AO/IC-maatregelen aandacht besteedt aan een *tijdige* controle. Onder adequate controle wordt dus tevens verstaan een *tijdige* controle. De instelling kan aan de hand van haar risicoanalyse zelf bepalen wat ze als *tijdig* handelen beschouwt, gezien de producten en diensten die ze aanbiedt, en gezien de categorie cliënten met wie ze zaken doet.

In de Regeling Toezicht Sanctiewet 1977 wordt voorgeschreven dat melding wordt gedaan zodra geconstateerd is dat de identiteit van een relatie overeenkomt met die van een (rechts)persoon of entiteit, genoemd in de Sanctieregelgeving. De Meldprocedure is te vinden op de websites van de AFM en de DNB. De instellingen moeten bij de melding gebruik maken van het voorgeschreven meldformat.

Er is tevens een bewaarplicht op grond van de Regeling Toezicht Sanctiewet 1977. Op grond van deze bewaarplicht is de instelling verplicht om de meldingen alsmede de gegevens van rekeningen en van transacties met de bij de meldingen betrokken relaties tot vijf jaar nadat de sanctieregelgeving, waarin de betreffende (rechts)persoon of entiteit is genoemd, niet meer van kracht is of buiten werking is gesteld. De toezichthouder kan ten alle tijde informatie opvragen betreffende de naleving van de regeling.

3.5 Toezicht Sanctiemaatregelen

Met betrekking tot het financieel verkeer zijn de AFM en DNB belast met het toezicht op de naleving van de Sanctiewet 1977 (en dus in het algemeen, de sanctieregelgeving). In de Aanwijzingsregeling rechtspersonen Sanctiewet 1977 zijn DNB en de AFM aangewezen als toezichthouders.

De financiële toezichthouders richten zich in het kader van de wet op vastgestelde voorschriften voor de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC). Daartoe hebben de beide toezichthouders gezamenlijk de 'Regeling Toezicht Sanctiewet 1977' vastgesteld op grond van de Sanctiewet 1977. Deze regeling trad op 1 oktober 2005 in werking. De AFM en DNB beoordelen en handhaven vanuit hun toezichthoudende taak de effectiviteit van de door de instellingen getroffen procedures en maatregelen die zijn gericht op de naleving van de sanctiewetgeving. De Regeling Toezicht Sanctiewet 1977 omvat onder meer een meldingsplicht voor het geval dat de identiteit van een relatie overeenkomt met die van een (rechts)persoon of entiteit als bedoeld in de sanctieregelgeving. In dat geval moet er melding van

worden gedaan aan de toezichthouder (voor een nadere uitwerking zie hieronder).

DNB (respectievelijke AFM) kan een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete opleggen als de instelling naar hun oordeel onvoldoende uitvoering geeft aan de sanctieregelgeving. Daarnaast is overtreding van de Sanctiewet 1977 een economisch delict en kan de overtreder strafrechtelijk worden vervolgd door het Openbaar Ministerie.

De Sanctiewet 1977 wijst de volgende financiële instellingen met de daaraan gekoppelde toezichthouder aan:

Beleggingsdienstverleners	- toezicht: AFM
Beleggingsinstellingen	- toezicht: AFM
Kredietinstellingen	- toezicht: DNB
Geldtransactiekantoren	- toezicht: DNB
Pensioenfondsen	- toezicht: DNB
Verzekeringsbedrijven	- toezicht: DNB
Trustkantoren	- toezicht: DNB
Betaalinstellingen	- toezicht: DNB

3.6 Meldprocedure

Als de identiteit van een relatie overeenkomt met die van een (rechts)persoon of entiteit genoemd in de sanctieregelgeving (een zogenoemde 'hit') moet dit worden gemeld aan de toezichthouder. Het gaat dan om overeenkomsten tussen namen en overige te identificeren gegevens, zoals geboortedatum en woonplaats.

Gemeld worden: identiteitsgegevens als bedoeld in de WWFT, de omvang van het bevroren saldo, het rekeningnummer, de aard van de relatie, naam- en adresgegevens van de contactpersoon binnen de instelling en de toepasselijke sanctieregeling. Er bestaat een door AFM en DNB opgesteld Meldformat dat voor de melding moet worden gebruikt en ingevuld naar de betreffende toezichthouder moet worden verstuurd.

Tegoeden moeten bevroren blijven totdat de betreffende sanctieregeling gewijzigd wordt en de verplichting om te bevroren ophoudt te bestaan of anderszins tegenbericht van de toezichthouder wordt ontvangen. AFM en DNB hanteren de lijn dat er naar aanleiding van een melding van een bevroren tegoed alleen bericht aan de meldende instelling wordt verstuurd indien het tegoed vrijgegeven kan worden. Indien de instelling niets verneemt van AFM of DNB dient er van uit gegaan te worden dat het tegoed als een daadwerkelijke 'hit' moet worden beschouwd en dat het bevroren dient te blijven tot nader bericht.

Gemelde gegevens moeten worden bewaard tot 5 jaar nadat de betreffende sanctieregeling niet meer van kracht is of buiten werking is gesteld.

3.7 Rol van het ministerie van Financiën

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken betreft het Ministerie van Financiën bij de totstandkoming van sanctiemaatregelen. Voor nationale bevrozingsmaatregelen dient de minister van Financiën in te stemmen met de door de minister van Buitenlandse Zaken voorgestelde maatregelen. Informatie over nieuwe sanctiemaatregelen worden veelal via zogeheten ECHO-berichten verstrekt³⁹.

Waar zich vraagstukken voordoen over specifieke sanctieregimes, kan het Ministerie van Financiën aangeven hoe zij tegen een verordening of regeling aankijkt. Het Ministerie van Financiën kan hierin echter geen bindende uitspraken doen. De toetsing over de juiste toepassing van sanctiemaatregelen is aan de rechter voorbehouden.

Wel is het Ministerie van Financiën aangewezen als de bevoegde autoriteit voor het beoordelen van ontheffingsverzoeken op de financiële sanctiemaatregelen. In de specifieke sanctie-instrumenten (EU-verordening of nationale regeling) wordt aangegeven onder welke voorwaarden (bijvoorbeeld voor primaire levensbehoeften, juridische bijstand of humanitaire gronden) het Ministerie van Financiën als bevoegde autoriteit een ontheffing kan verlenen. De ontheffingen met betrekking tot de sanctieregeling Iran, worden echter verleend door de Centrale Dienst In- en Uitvoer (CDIU) (⁴⁰).

Ministerie van Financiën
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
Internet: www.rijksoverheid.nl/ministeries/fin

Februari 2011

³⁹ Echo-berichten is een e-mailservice over handelspolitieke actualiteiten die door Economische Zaken, Landbouw en Innovatie in samenwerking met VNO-NCW verzorgd wordt. ECHO-berichten zijn ook op de site van VNO-NCW te vinden.

⁴⁰ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/exportcontrole-strategische-goederen/sancties-en-embargo-s/sancties-op-iran>.